

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
CARL OTTO LENZ

7 päivänä joulukuuta 1995 *

A — Johdanto

1. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa Value Added Tax Tribunal (Lontoo) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle useita kysymyksiä osakeyhtiömuotoisen trusti-yhtiön (Wellcome Trust Limited) osakesijoituksista. Tämän trusti-yhtiön, joka on kantajana pääasiassa, perustaja oli Sir Henry Wellcome.

hallinnassa lääketieteen ja eläinlääketieteen sekä lääketieteen historian tutkimuksen edistämiseksi. Aluksi nimettiin seitsemän trusteehenkilöä. Oikeuden päätöksellä ja Lord Chancellorin antamalla todistuksella Wellcome Trust Limited eli pääasian kantaja valtuutettiin 1.6.1992 toimimaan ainoana trusteehenkilönä yksittäisten trusteehenkilöiden asemesta. Siihenastiset yksittäiset trusteehenkilöt jatkoivat trusti-yhtiön johtajina. On riidatonta, ettei tällä muutoksella ole vaikutusta nyt ratkaistavana olevien kysymysten kannalta. (Jäljempänä trustilla tarkoitetaan 1.6.1992 edeltävänä aikana yksittäisiä trusteehenkilöitä ja tämän jälkeisenä aikana trusti-yhtiötä.)

Kaksi amerikkalaista apteekkaria, Silas Burroughs ja Henry Wellcome, perusti vuonna 1880 Lontoossa Burroughs, Wellcome and Companyn henkilöyhtiöksi (*partnership*); molemmat perustajat hankkivat myöhemmin Ison-Britannian kansalaisuuden. Vuonna 1924 perustettiin Wellcome Foundation Ltd (jäljempänä Foundation), jolle olemassa ollut liiketoiminta siirtyi. Sir Henry Wellcome kuoli vuonna 1936. Hän määräsi testamentissaan, että koko hänen osakkuutensa Foundationissa oli pidettävä yleishyödyllisen trustin (Wellcome Trust)

2. Vuoteen 1984 asti kantajalla oli ainoastaan Foundationin osakkeita, joiden arvo vuonna 1980 oli 250 miljoonaa Englannin puntaa (GBP). Koska tämä sijoitus haluttiin hajauttaa, toteutettiin ensimmäinen osakkeiden myynti, jonka avulla saatiin 200 miljoonaa GBP. Osakkeiden myyntitapa oli tarkkaan määritelty; muun muassa kahden vuoden ajan myynnin jälkeen osakkeiden lisämyynti ilman ennalta saatua lupaa oli kielletty. Vasta vuonna 1987 kantaja sai oikeuden päätöksellä lähes rajoittamattomat toimivaltuudet sijoitusten tekoon.

* Alkuperäinen kieli: saksa.

3. Vuonna 1991 kantajan palveluksessa oli 160 henkilöä, joista viisi työskenteli sijoitustoiminnoissa.

— suunnittelu oli erittäin huolellista ja ammattimaista.

4. Sen jälkeen kun Wellcome Trust Limitedin myyntivaltuuksia oli oikeuden päätöksellä vuonna 1992 laajennettu, toteutettiin toinen osakkeiden myynti. Tarkoitus oli kerätä varoja laaja-alaisemmalle uudelleensijoitukselle tuottojen kasvattamiseksi ja niiden saantiperustan laajentamiseksi. Vaikka neljäsosa osakkeista oli määrätty säilytettäväksi, toinen osakkeiden myynti oli suurin muun kuin hallituksen toimeenpanema myynti Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Myynnin suunnittelu ja toteutus oli erittäin huolellista. Jottei osakkeen arvo olisi pudonnut liian paljon näin suuren osakemäärän myynnin vuoksi, päädyttiin niin sanottuun *bookbuilding*-menetelmään. Siinä mahdollisille sijoittajille annetaan tilaisuus määrätyn ajan kuluessa tehdä tarjouksia. Sijoituksia tarjottiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Ranskassa, Saksassa, Sveitsissä, USA:ssa, Japanissa, Tyynenmeren alueella ja muualla maailmassa. Yksittäisille alueille nimettiin useampia johtajia, joiden työtä valvoi yleiskoordinaattori. Tarjousten teolle varatun ajan päätyttyä trusti määritteli osakkeiden myyntikurssin ja jakoperusteet. Yhdistyneessä kuningaskunnassa tehtiin vielä julkinen lisätarjous. Kaikkiaan myytiin lopulta 288 miljoonaa osaketta 8 GBP:n kappalehintaan; noin kolmannes osakkeista myytiin Euroopan yhteisön ulkopuolelle. Tämän jälkeen sijoitettiin uudelleen yli 1,8 miljardia GBP. Myös sen — niin kuin osakkeiden myynnin

5. Vaikuttaa siltä, että trustin toimivaltuudet rajoittuivat siihen, että myynnistä saadut varat oli sijoitettava muun muassa osakkeisiin; sen sijaan trustilla ei ollut oikeutta käydä kauppaa näillä osakkeilla. Trusti valvoi huolellisesti sitä, ettei se ylittänyt valtuuksiaan. Sen lisäksi ponnisteltiin sen estämiseksi, että trustin hallussa olisi osakkuus, joka olisi ilmoitettava viranomaisille.

Sijoitustoiminnan ohella kantaja harjoittaa kirjojen, lääketieteellisten valokuvien ja valokopioiden myyntiä, joiden osalta se on rekisteröity verovelvolliseksi. Tässä suhteessa ei osakkeiden myyntien tulosta koskaan otettu huomioon.

6. Toisen osakkeiden myynnin jälkeen kantaja teki kuitenkin palautushakemuksen siitä ostoihin sisältyvästä arvonlisäverosta, joka kohdistui Euroopan yhteisön ulkopuolella oleville ostajille myytyihin osakkeisiin, joiden osuus oli 33,22 prosenttia myydyistä osakkeista. Ostoihin sisältyneen veron suuruus oli 297 832,65 GBP. Kantaja lähti siitä, että toinen osakkeiden myynti oli laajuutensa

ja laajojen valmistelujensa vuoksi luokiteltava taloudelliseksi toiminnaksi kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettussa merkityksessä. Toissijaisesti esitettiin, että trustin koko sijoitustoimintaa — ja sen myötä myös toista osakkeiden myyntiä — olisi pidettävä taloudellisena toimintana. Kansallinen viranomainen katsoi sen sijaan, että kantajaa olisi käsiteltävä yksityishenkilönä.

jos tavarat tai palvelut käytetään seuraaviin tarkoituksiin:

— —

- c) verovelvollisen 13 artiklan B kohdan a alakohdan ja d alakohdan 1—5 alakohdan mukaisesti vapautettuihin liiketoimiin, jos vastaanottaja on sijoittautunut yhteisön ulkopuolelle tai jos nämä liiketoimet välittömästi liittyvät yhteisön ulkopuolelle vietäviksi tarkoitettuihin tavariin.”

7. Tätä asiaa koskeva yhteisön oikeuden säännös on jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta — yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste — 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY¹ (jäljempänä kuudes arvonlisäverodirektiivi) 17 artiklan 3 kohdan c alakohdassa. Ostoihin sisältyvän arvonlisäverovähennyksen osalta siinä säädetään seuraavaa:

Kyseisessä alakohdassa viitataan sekä 17 artiklan 2 kohtaan että 13 artiklan B kohdan tiettyihin säännöksiin, joilla säädetään maan alueella suoritettavista verosta vapauttamisista. Direktiivin 17 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Jos tavarat ja palvelut käytetään verovelvollisen arvonlisäverollisiin liiketoimiin, verovelvollisella on oikeus vähentää siitä verosta, jonka maksamiseen hän on velvollinen:

”3. Jäsenvaltioiden on myös myönnettävä jokaiselle verovelvolliselle 2 kohdassa tarkoitettu arvonlisäveron vähennys tai palautus,

- a) arvonlisävero, joka on maksettava tai maksettu tavaroista tai palveluista, jotka verovelvolliselle on luovuttanut taikka

1 — Neuvoston 17.5.1977 antama direktiivi 77/388/ETY (EYVL 1977 L 145, s. 1).

suorittanut tai luovuttaa taikka suorittaa toinen verovelvollinen;

5. liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta hallintoa ja tallessapitoa, jotka koskevat osakkeita, yhtiö- ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita, ei kuitenkaan

— — .”

— tavaroiden hallintaan oikeuttavia asiakirjoja,

Edellä niin ikään mainitusta 13 artiklan B kohdan a alakohdasta ja d alakohdan 1—5 alakohdasta nyt käsiteltävää asiaa koskee ainoastaan d alakohdan 5 alakohta. Siinä säädetään seuraavaa:

— 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja oikeuksia ja arvopapereita.”

”Jäsenvaltioiden on vapautettava verosta jäljempänä luetellut liiketoimet edellytyksillä, joita ne asettavat vapautusten oikeaksi ja selkeäksi soveltamiseksi sekä veropetosten, veron kiertämisen ja muiden väärinkäytösten estämiseksi, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön muiden säännösten soveltamista:

Tässä asiassa perustavanlaatuinen verovelvollisen määritelmä on kuudennen arvonlisäverodirektiivin 4 artiklassa. Kyseinen määritelmä kuuluu seuraavasti:

— —

”1. ’Verovelvollisella’ tarkoitetaan jokaista, joka itsenäisesti harjoittaa missä tahansa jatkain 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa, riippumatta tämän toiminnan tarkoituksesta tai tuloksesta.

d) seuraavat liiketoimet:

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa on kaikki tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittama toiminta, mukaan lukien kaivostoiminta, maataloustoiminta ja vapaa ammattitoiminta tai

— —

vastaava. Taloudellisena toimintana on pidettävä myös liiketoimintaa, joka käsittää aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoisessa tulonsaanti-tarkoituksessa.

säännöksiä koskevat seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

— — .”

Tässä asiassa merkityksellinen on myös 2 artikla, jossa määritellään arvonlisäverolliset toiminnot. Arvonlisäveroa on kannettava seuraavista toiminnoista:

”1. verovelvollisen tässä ominaisuudessaan maan alueella suorittamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuksesta ja palvelujen suorituksesta;

2. tavaroiden maahantuonnista.”

”1) Voiko 4 artiklan 2 kohdan² ilmaisuun ’taloudellinen toiminta’ sisältyä myös osakkeiden ja muiden arvopapereiden myynti silloin, kun myyjä ei ole ammatillinen osakkeiden ja arvopapereiden välittäjä?

2) Voidaanko samana päivänä toteutettuja useita osakemyyntejä suurelle määrälle ostajia pitää 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna ’taloudellisena toimintana’ silloin, kun myyjä ei ole ammattimainen osakkeiden välittäjä ja kun myyntiin on liittynyt ajallisesti huomattavan kauan kestänyttä monitahoista valmistelua?

3) Jos vastaus kysymykseen 1 ja/tai 2 on myöntävä, onko katsottava, että tällaisen trustee-henkilön toteuttamissa osakemyynneissä trustee-henkilö on 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ’verovelvollinen tässä ominaisuudessaan’?

Kansallinen tuomioistuin on edellä selostetussa pääasiassa esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle näitä yhteisön oikeuden

2 — Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaisamisesta — yhteinen arvonlisäverojärjestelmä; yhdenmukainen määräytymisperuste — 17 päivänä toukokuuta 1977 annettu kuudes neuvoston direktiivi 77/388/ETY (EYVL 1977 L 145, s. 1).

- 4) Onko kysymykseen 1 ja/tai 2 ja/tai 3 annettavien vastausten kannalta otettava huomioon se, onko osakkeiden ja muiden arvopapereiden myynti määrävässä asemassa siinä toiminnassa, jonka kuluessa myynti suoritetaan, ja jos näin on, kuinka tällainen toiminta ja sen laajuus on määriteltävä?”³

verotuksellisesti kohdeltava samalla tapaa⁵, ja koska lisäksi myös aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntäminen kuudennen arvonlisäverodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettussa merkityksessä voi tulla kysymykseen, on ensimmäistä ennakkoratkaisukysymystä kuitenkin tarkasteltava yksityiskohtaisesti.

B — Kannanotto

Ensimmäinen kysymys

8. Kuten kuudennen arvonlisäverodirektiivin 4 artiklan 2 kohdasta ilmenee, taloudellista toimintaa on ainoastaan tuottajan, kauppiaan tai palvelujen suorittajan harjoittama toiminta. Nyt arvioitavana on osakkeiden ja muiden arvopapereiden myynti, joten ensiarvio on, että kysymykseen voi tulla ainoastaan kauppiaan toiminta. Koska jo ennakkoratkaisukysymyksessä todetaan, että osakkeet myynyt henkilö ei ole osakkeiden välittäjä, voitaisiin tähän ensimmäiseen kysymykseen siten enemmittä pohdinnoita vastata kieltävästi. Koska 4 artiklaa on kuitenkin sovellettava mahdollisimman laajasti⁴ ja koska verotuksen neutraalisuuden periaate edellyttää, että kaikkia taloudellisia toimintoja on

9. Kuten jo mainittiin, käsiteltävänä olevaa toimintaa voitaisiin kahdella perusteella pitää kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana: sitä voitaisiin pitää kauppiaan toimintana taikka aineellisen tai aineettoman omaisuuden hyödyntämisenä jatkuvaluontoisessa tulonsaanti-tarkoituksessa.

10. Ensimmäisen mahdollisuuden osalta ennakkoratkaisukysymyksessä todetaan tosin nimenomaisesti, että osakkeiden ja muiden arvopapereiden myynnin on toteuttanut henkilö, joka ei ole välittäjä, mikä kaikei on ymmärrettävissä siten, että tämä henkilö ei ammatikseen harjoita osakkeiden kauppaa. Tätä henkilöä voidaan tästä huolimatta kuitenkin mahdollisesti pitää ammattimaisena osakkeiden välittäjänä.

11. Tämän ratkaisemiseksi on tarkasteltava tarkemmin Wellcome Trustin toimintaa.

3 — EYVL 1994 C 275, s. 10.

4 — Asia C-186/89, Van Tiem, tuomio 4.12.1990 (Kok. 1990, s. I-4363, 17 kohta) ja asia C-60/90, Polysar Investments Netherlands, tuomio 20.6.1991 (Kok. 1991, s. I-3111, 12 kohta).

5 — Asia 268/83, Rompelman, tuomio 14.2.1985 (Kok. 1985, s. 655, 19 kohta).

Nykyinen trusti-yhtiö on ottanut hoitaakseen alkuperäisten yksittäisten trustee-henkilöiden tehtävät, joihin sisältyy edesmenneen Wellcomen omaisuuden, joka oli peräisin Wellcome Foundationin osakkuuksista, hallinto lääketieteellisen tutkimuksen edistämiseksi. Tätä varten omaisuus on sijoitettu osakkeisiin ja muihin arvopapereihin sekä osakkuuksiin. Tämä oli aluksi mahdollista ainoastaan Foundationin puitteissa, mutta myöhemmin trustee-henkilöt saivat lähes rajoittamattomat toimivaltuudet sijoitusten tekoon. Tällaiseen sijoitustoimintaan, sellaisena kuin kantaja sitä harjoittaa, kuuluu myös osakkeiden myynti ja uusien osakkeiden hankinta. Tämä tapahtui erittäin suuressa laajuudessa toisen osakkeiden myynnin yhteydessä. Kysymys on, onko osakkeiden myyntiä, kun se on osa tätä sijoitustoimintaa, pidettävä kuudennessa arvonnäköverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana.

12. Tähän saakka yhteisöjen tuomioistuin on ottanut kantaa ainoastaan yhtiöosakkuuksien hankintaan ja säilyttämiseen. Asiassa Polysar Investments Netherlands⁶ antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei pelkkää yhtiöosakkuuksien hankintaa ja säilyttämistä ole pidettävä kuudennessa arvonnäköverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana. Pelkkä muita yrityksiä koskevien osakkuuksien hankinta ei näet ole omaisuuden hyödyntämistä jatkuvaluontoi-

nessa tulonsaantitarkoituksessa, koska tämän osakkuuden perusteella saatava mahdollinen osinko johtuu pelkästään omistamisesta.⁷

13. Tässä asiassa on nyt ratkaistavana se, muuttuuko tässä arvioissa jokin, jos osakkeet tai yhtiöosakkuudet myydään.

14. Kantajan mukaan tässä on kysymys kuudennessa arvonnäköverodirektiivissä tarkoitetusta taloudellisesta toiminnasta. Wellcome Trust ostaa ja myy osakkeita, ja tällä perusteella sitä on pidettävä ammattimaisena osakkeiden välittäjänä. Muutoin loukattaisiin verotuksen neutraalisuuden periaatetta, jonka mukaan kaikkeen taloudelliseen toimintaan on sen tarkoitukseen tai tulokseen katsomatta kohdistettava täysin neutraali verorasitus. Kantaja ei kiistä sitä, että pelkässä sijoituskentekotilanteessa sijoittajaa on niiden suoritusten osalta, joita se tarvitsee sijoitukseen, pidettävä loppukäyttäjänä. Sijoittajahan ei saa sijoitukselleen myöskään mitään vastasuoritusta. Sijoittajalla ei loppukäyttäjänä ole oikeutta aikaisemmin maksetun veron vähentämiseen. Tilanne on jossain määrin erilainen, jos kyseinen sijoittaja säännöllisesti tekee toimituksia tai suorittaa

6 — Em. asia C-60/90, tuomio 20.6.1991.

7 — Em. asia C-60/90, s. I-3137, tuomion 13 kohta.

palveluja luovuttaessaan osakkuuksiaan vastiketta vastaan. Tällaisessa tapauksessa sijoittajaa ei kantajan mukaan ole enää pidettävä loppukäyttäjänä, koska tavarat ja palvelut palautuvat talouden kiertokulkuun, jolloin niitä on voitava verottaa.

15. Tästä on kuitenkin kyse ainoastaan silloin, jos osakkeiden myyntiä on pidettävä kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana. Juuri tämä asia on nyt selvitettävänä.

16. Kantaja esittää lisäksi, että siitä seikasta, että kuudennen arvonlisäverodirektiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan mukaan osakkeita koskevat liiketoimet on vapautettu arvonlisäverosta, ei voida päätellä, etteivät ne lähtökohtaisesti olisi arvonlisäveron alaisia. Tämä näkemys on hyväksyttävä. Voidaan jopa sanoa, että toiminta voi olla ainoastaan silloin vapautettu verosta, jos se alun perin oli tämän veron alainen. Tästä ei kuitenkaan seuraa sitä, että kaikki liiketoimet, jotka koskevat osakkeita, kuuluisivat direktiivin soveltamisalaan ja olisivat siten arvonlisäveron alaisia. Pikemminkin on niin, että 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohta koskee ainoastaan niitä liiketoimia, jotka syntyvät kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisen toiminnan yhteydessä. Juuri tämä on se asia, joka nyt on selvitettävänä.

17. Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan toiminta nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ei ole kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa. Huomautuksissaan se vetoaa asioissa Polysar Investments Netherlands⁸ ja Sofitam⁹ annettuihin tuomioihin. Lisäyksenä tähän se esittää myös, että jos osakkuuksien hankinta tai omistus ei ole kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa, niin sitä, että omistaja myy osakkeita saadakseen voittoa omistusoikeuden perusteella, ei voida myöskään pitää omaisuuden hyödyntämisenä. Tässä asiassa kyse oli varojen luovuttamisesta, mikä määritelmän perusteella ei voi johtaa tuoton saamiseen. Varojen muoto ainoastaan muuttui toiseksi. Erityisesti nyt käsiteltävänä olevan asian osalta Yhdistynyt kuningaskunta vetoaa lisäksi siihen, että kantajan toinen osakkeiden myynti ja sijoitustoiminta eivät olleet mitään muuta kuin omaisuuden muuttamista likvidiin muotoon sellaisen muun omaisuuden hankkimiseksi, jota pidettiin parempana sijoituksena. Tämä ei ole kaupankäyntiä osakkeilla. Siihen ei trustilla ollut myöskään valtuuksia. Sillä oli Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan oikeus ainoastaan käyttää varojaan tiettyihin tarkoituksiin, ja mitä tulee sen varojen hallintoon, sillä ei ole oikeutta käydä kauppaa. Tämän lisäksi sijoitustoiminnalla tai toisella osakkeiden myynnillä ei ollut mitään vaikutusta liikevaihtoon. Yhdistynyt kuningaskunta ei kuitenkaan anna mitään lisäselvitystä siitä, mitä liikevaihtoa se tässä tarkoittaa tai onko sen mukaan ylipäättänsä liikevaihtoa, johon sijoitustoiminnalla voisi olla vaikutusta.

⁸ — Em. asia C-60/90.

⁹ — Asia C-333/91, Sofitam, tuomio 22.6.1993 (Kok. 1993, s. I-3513 ja I-3542, 12 kohta).

18. Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan osakkeiden myynnin tarkoitus ei ole säännöllisten tulojen saanti trustin sijoituksista, vaan sijoitusten muuttaminen likvidiin muotoon niiden uudelleen sijoittamiseksi. Tästä syystä kyseessä ei ole myöskään kuudennen arvonlisäverodirektiivin 4 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettu omaisuuden hyödyntäminen.

19. Tämä näkemys on hyväksyttävä. Trustin tehtävänä on hallinnoida mahdollisimman huolellisesti sille uskottua omaisuutta. Tämä tarkoittaa, että on huolehdittava siitä, että omaisuuden arvo ei alene vaan että onnistuneiden sijoitusten avulla se mahdollisesti jopa kasvaa. Lisäksi tämä merkitsee kantajan osakkuuksien seurantaa ja siinä tapauksessa, että trustia uhkaa varojen menetys, osakkeiden myyntiä ja uusien tuottoisampina tai riskittömämpinä pidettyjen osakkeiden hankintaa. Tämä tarkoittaa, että trusti yrittää saada mahdollisimman paljon osinkoja, jotta sillä olisi mahdollisimman paljon rahaa käytettävänä varsinaiseen tehtävänsä eli lääketieteellisen tutkimuksen edistämiseen. Tästä syystä — kuten äsken todettiin — on tarvittaessa ostettava ja myytävä osakkeita. Tätä ei kuitenkaan voida verrata ammattimaisen osakkeiden välittäjän toimintaan. Tälle ei omaisuuden hallinto ole ensisijainen tehtävä. Pikemmin hän yrittää osakeostojen ja -myyntien sekä riskipitoisten ja spekulatiivisten sijoitusten avulla saada voittoa. Hän ei hanki osakkeita ensisijaisesti saadakseen mahdollisimman paljon osinkoja, vaan voidakseen myydä ne edelleen mahdollisimman korkeaan hintaan. Trustin toimintaa ei voida — eikä saakaan — verrata ammattimaisen osakkeiden välittäjän toimintaan. Trustin toiminta muistuttaa pikemminkin yksityishenkilön omaisuuden hoitoa. Myös hän ostaa ja

myy osakkeita, vaikka häntä — ja tämä on riidatonta — ei pidetäkään henkilönä, joka harjoittaa kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa. Trustin toiminta eroaa ainoastaan laajuudeltaan (erityisesti toisen osakkeiden myynnin osalta) yksityisen sijoittajan toiminnasta. Kuitenkaan toistakaan osakkeiden myyntiä, vaikka se olikin laajin yksityisen tahon toteuttama osakkeiden myynti Yhdistyneessä kuningaskunnassa, ei ole pidettävä kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana. Kuten kantaja itse esittää, osakkeiden myyntiin ryhdyttiin trustin osakkuuksien hajauttamiseksi. Tämä tarkoittaa kuitenkin ainoastaan sitä, että alkupe räiset osakkuudet muutettiin likvidiin muotoon, minkä jälkeen ne muunnettiin uusiksi osakkuuksiksi. Myöskään tämä ei ole rinnastettavissa edellä kuvattuun välittäjän toimintaan.

20. Kuten kantaja itse esittää, osakkeiden myynnissä ei ollut kysymys säännöllisistä myynneistä tulojen saamiseksi, minkä vuoksi kyse ei voi olla 4 artiklan 2 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua omaisuuden hyödyntämisestä. Tämä tarkoittaa, ettei trustin tavanomaista sijoitustoimintaa eikä laajuudeltaan huomattavaa toista osakkeiden myyntiä voida pitää kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana.

21. Myös komissio on tällä kannalla. Se käsittelee kirjallisissa huomautuksissaan

lisäksi trustin osakkuutta muissa yhtiöissä. Tältä osin se viittaa siihen, että trusti ilmoittaa itsekin seuraavansa huolellisesti sitä, ettei sillä ole osakkuuksia, jotka olisivat niin huomattavia, että niistä olisi annettava tieto viranomaisille. Komissio päättelee tästä, että trustin osakkuus ei koskaan ylitä tiettyä rajaa eikä trusti tämän vuoksi koskaan pidä itsellään osake-enemmistöä. Komissio katsoo tämän vahvistavan omaa näkemystensä siitä, että trusti kyllä toimii kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla mutta ei puutu yhtiöiden hallintoon. Tätä vaikutusvallan käyttöä yhtiöiden hallintoon yhteisöjen tuomioistuin piti asiassa Polysar Investments Netherlands ainoana poikkeuksena säännöstä, jonka mukaan yhtiösakkuuksien hallussapito ei ole kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa.¹⁰

tarkoitettua taloudellisesta toiminnasta. Lisäksi yksityisenkään sijoittajan ei nykyisin ole enää mahdollista toimia kokonaan ilman, jos vaikka vain vähäistäkin, neuvontaa. Tukeutuminen asiantuntijayhtiöihin ei siten ole osoitus siitä, että kyse olisi kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellisesta toiminnasta. Osakkeiden myynnin laajuudesta on todettava, että myös erittäin varakas yksityinen sijoittaja voi toteuttaa laajoja osakemyyntejä. Tähän Yhdistynyt kuningaskunta lisää vielä, että myynnin laajuutta kriteerinä käyttäen olisi erittäin vaikeaa ratkaista, milloin kysymys on taloudellisesta toiminnasta. Tässä tapauksessa olisi nimittäin kyseenalaista, mistä alkaen kyseessä olisi kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettu taloudellinen toiminta.

22. Kantaja esittää lisäperusteeksi sen, ettei niin laajaa osakkeiden myyntiä kuin Wellcome Trustin toinen osakkeiden myynti voida sen merkityksen sekä valmistelun ja toteutuksen ammattimaisuuden vuoksi rinnastaa yksityisen sijoittajan toimiin. Tätä väitettä vastaan Yhdistynyt kuningaskunta toteaa perustellusti, ettei ratkaisevaa voi olla se, osaako sijoittaja itse toteuttaa sijoituksensa vai tarvitseeko hän tähän yhden tai useamman neuvonantajan tukea. Muussa tapauksessa sijoittajan henkilökohtaiset ominaisuudet ja taipumukset olisivat myös merkityksellisiä ratkaistaessa sitä, onko kyse kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä

23. Trustin toiminnan rinnastaminen yksityisen sijoittajan toimintaan ei myöskään loukkaa verotuksen neutraalisuuden periaatetta. Kantaja esittää tosin, että kaikkea taloudellista toimintaa on verotuksen osalta käsiteltävä samalla tapaa. Koska kuitenkin — kuten on osoitettu — trustin toimintaa ei ole pidettävä kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana, ei sitä myöskään ole käsiteltävä sellaisena. Päinvastoin verotuksen neutraalisuutta koskevista syistä trustin toiminta on luokiteltava yksityisen henkilön toiminnaksi. Myöskään kantajan perustelu, jonka mukaan trustin toiminta muistuttaa eläkelaitosten ja -kassojen toimintaa, minkä vuoksi sen toimintaa — niin kuin myös näiden toimintaa — on pidettävä kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana,

10 — Em. asia C-60/90, s. I-3137, tuomion 14 kohta.

ei johda toiseen tulokseen. Toisin kuin eläkelaitokset, trusti hoitaa oman omaisuutensa hallintoa aivan kuten yksityishenkilö.

24. Täysin vakuuttava ei ole se Yhdistyneen kuningaskunnan perustelu, jonka mukaan trusti ei myöskään ole voinut harjoittaa taloudellista toimintaa sen vuoksi, että sen sijoituksia koskevat toimivaltuudet olivat erittäin rajoitettuja. Tämä pitää tosin paikkansa aikana vuoteen 1987 asti. Toisen osakkeiden myynnin osalta trustilla oli sen sijaan *lähes rajoittamattomat toimivaltuudet sijoitusten tekoon*, minkä vuoksi tällä perusteella ei voida kiistää väitettä siitä, että toiminta olisi kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa. Aiemmin mainituilla perusteilla tämä väite on kuitenkin hylättävä.

25. Tällainen ratkaisu ei ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähentämisöikeuden osalta myöskään johda tuloksiin, joita ei voitaisi hyväksyä. Jos Wellcome Trustin toimintaa ei pidetä kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana, niin tätä direktiiviä, ja siten myöskään ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähentämistä koskevia säännöksiä ei voida soveltaa siihen. Tämä on kaikin puolin yhteensovittavissa arvonlisäverojärjestelmän kanssa, sillä trustia on, koska sen toiminta ei ole kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa, pidettävä osakkeiden myynnin edellyttämien valmistelutoimien osalta loppukäyttäjänä, kuten komissio perustellusti esittää.

26. Komissio sen sijaan toteaa, että arvonlisäverodirektiiviä voitaisiin myös soveltaa henkilöön, jonka kaikki liiketoimet on kuudennessa arvonlisäverodirektiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan perusteella vapautettu verosta. Koska tällaisessa tapauksessa ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähentäminen ei myöskään ole mahdollista, tämä ei johda kilpailun vääristymiseen. Tästä syystä voidaan kuudetta arvonlisäverodirektiiviä komission mukaan soveltaa myös trustiin.

27. Kuudetta arvonlisäverodirektiiviä voidaan varmastikin soveltaa myös silloin, kun kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettu taloudellinen toiminta koskee yksinomaan osakkeita ja kun toiminta sen vuoksi on vapautettu arvonlisäverosta. Sitä vastoin kuudetta arvonlisäverodirektiiviä ei voida soveltaa, kun — kuten tässä tapauksessa — kyseessä ei ole mikään kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettu taloudellinen toiminta. Tämän lisäksi myös silloin, kun toiminta on vapautettu arvonlisäverosta 13 artiklan perusteella, ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähentäminen on mahdollista niiden liiketoimien osalta, joissa suorituksen vastaanottaja on sijoittautunut yhteisön ulkopuolelle (kuudennessa arvonlisäverodirektiivin 17 artiklan 3 kohdan c alakohta). Juuri tämän ostoihin sisältyvän arvonlisäveron trusti haluaa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa vähentää. Jos trustille myönnettäisiin tällainen oikeus ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähentämiseen — vaikka se ei harjoita kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa — tästä seuraisi epäyhdenvertainen verotuskohdeltu suhteessa muihin yksityisiin sijoittajiin. Tästä syystä trustille ei voida myöntää oikeutta ostoihin sisältyvän arvonlisäveron

vähentämiseen. Lisäksi kantaja erehtyy, kun se väittää, että tämä olisi epäoikeudenmukaista verrattuna sellaisiin henkilöihin, jotka muun — lisäksi harjoitettavan — toiminnan perusteella on rekisteröity verovelvollisiksi ja jotka sen perusteella voivat nyt vähentää kuudennen arvonlisäverodirektiivin 17 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetun ostoihin sisältyvän arvonlisäveron. 17 artiklan 3 kohdan perusteella ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähentäminen on niin ikään mahdollista ainoastaan kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitetun taloudellisen toiminnan osalta. Tämä johtuu viittauksesta 13 artiklan mukaisesti verosta vapautettuihin liiketoimiin, joiden on — kuten edellä jo todettiin — perustuttava kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuun taloudelliseen toimintaan.

28. Tämän lisäksi lainsäätäjän ratkaisu on yksiselitteinen. Kuudetta arvonlisäverodirektiiviä kaikkine säännöksineen ja seurannaisvaikutuksineen on sovellettava ainoastaan niihin henkilöihin, jotka harjoittavat kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa, eikä niihin, joiden toiminta on rinnastettavissa yksityisen sijoittajan toimintaan. Trustin toimintaa ei siten ole pidettävä kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana. Tämän osalta asiaan ei vaikuta mitenkään kantajan vetoaminen siihen, että trusti on saanut vastiketta toiminnastaan. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa Hong Kong Trade ¹¹, ettei vastikkeeton suoritus voi olla kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jokainen vastik-

keellinen suoritus sitä vastoin olisi taloudellista toimintaa.

29. Tulen siten siihen lopputulokseen, ettei trustin osakkeiden ja muiden arvopapereiden tavanomainen myynti eikä trustin laajuudeltaan huomattava toinen osakkeiden myynti ole kuudennen arvonlisäverodirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa.

Toinen kysymys

30. Kantajan mukaan tämä kysymys edellyttää sitä, että ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi. Kyse on näet siitä, voidaanko myös toista osakkeiden myyntiä osana tätä sijoitustoimintaa pitää taloudellisena toimintana, jos trustin yleistä sijoitustoimintaa pidetään kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana. Mielestäni kantajan esittämä tulkinta ei ole ainoa mahdollinen tässä tapauksessa. Toista osakkeiden myyntiä voidaan käsitellä myös erillisesti ja siten antaa toiseen kysymykseen vastaus ensimmäisestä kysymyksestä riippumatta.

31. Kuten ensimmäiseen kysymykseen annettavaa vastausta käsiteltäessä jo todettiin, toista osakkeiden myyntiä ei voida sen valtavasta laajuudesta ja sitä edeltäneestä huolellisesta valmistelusta huolimatta pitää kuuden-

11 — Asia 89/81, tuomio 1.4.1982 (Kok. 1982, s. 1277 ja 1286, 10 kohta).

nessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana.

tulivat myös Yhdistynyt kuningaskunta ja komissio kirjallisissa huomautuksissaan.

32. Kantaja riitauttaa tämän tulkinnan vedoten siihen, että jos vastaava osakemäärä olisi myyty pienissä erissä tiettyinä ajanjaksona, tätä toimintaa olisi ilman muuta pidetty kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana. Tämä kantajan perustelu jää pelkästään väitteen tasolle, ja se on ristiriidassa kuudennen arvonlisäverodirektiivin kanssa. Toimintaa arvioitaessa ratkaisevassa asemassa ei ole toiminnan laajuus eikä sen kesto, vaan ainoastaan kysymys siitä, onko kyseessä kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettu taloudellinen toiminta. Koska tästä ei nyt käsiteltävänä olevassa asiassa ole kyse, ja kun toiminta ei siten ole arvonlisäverotettavaa, myös kantajan lisäperuste on hylättävä; siinä kantaja esittää, että jos toista osakkeiden myyntiä ei ole pidettävä kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana sen vuoksi, että se on toteutettu yhden päivän kuluessa, niin jokaisen verovelvollisen olisi erittäin yksinkertaista kiertää arvonlisäverovelvollisuutta tekemällä kaikki kaupat saman päivän aikana. Kuten edellä jo todettiin, kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitetuksi taloudelliseksi toiminnaksi luokittelu ei kariudu siihen, että toteutus tapahtui yhden päivän kuluessa, vaan siihen, että trustia on pidettävä yksityisenä sijoittajana. Se tosiasia, että osakkeiden myynti tapahtui yhden päivän kuluessa, ei mitenkään muuta toiminnan arviointia arvonlisäveron kannalta. Kun toimintaa pidetään kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana, se säilyy tällaisena myös silloin, kun se toteutetaan yhden päivän kuluessa. Jos se ei ollut taloudellista toimintaa, niin sitä suuremmalla syyllä arvio säilyy muuttumattomana. Tähän tulokseen

33. Siten ei ole katsottava, että pelkästään sillä perusteella, että kaikki myynnit toteutettiin yhden päivän kuluessa, toinen osakkeiden myynti ei ollut taloudellista toimintaa.

Kolmas kysymys

34. Tämä kysymys koskee sitä tilannetta, jossa vastaus ensimmäiseen tai toiseen kysymykseen tai molempiin on myöntävä. Koska olen tullut siihen tulokseen, että vastaus sekä ensimmäiseen että toiseen kysymykseen on kieltävä, kolmanteen kysymykseen ei olisi enää tarpeen antaa vastausta. Sitä varten, että yhteisöjen tuomioistuimen kanta eroaisi ratkaisuehdotuksestani, otan toissijaisesti kantaa myös kolmanteen kysymykseen.

35. Jos kantajan sijoitustoimintaa pidetään kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana, 4 artiklan 1 kohdasta seuraa, että trustia on pidettävä verovelvollisena. Trusti toteuttaa kaikki tähän toimintaan yhteydessä olevat toimet kuudennen arvonlisäverodirektiivin 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna verovelvollisena tässä ominaisuudessaan. Näiden kahden käsitteen välillä on välitön yhteys. Sijoitustoiminnan ja osakkeiden myynnin osalta ei verovelvollisen ominaisuutta voida katsoa

olevan olemassa riippumatta siitä, luokitellaanko toiminta kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitetuksi taloudelliseksi toiminnaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että jos osakkeiden myyntiä pidetään kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana, niin henkilö, joka harjoittaa tätä toimintaa, on siltä osin verovelvollinen. Henkilö suorittaa kaikki toimet tämän toiminnan yhteydessä 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna verovelvollisena tässä ominaisuudessaan. Siltä osin henkilöllä on myös oikeus ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähentämiseen 17 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan. Jos sitä vastoin katsotaan, ettei kyse ole kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellisesta toiminnasta, kyseistä henkilöä ei voida tämän toiminnan osalta pitää verovelvollisena eikä henkilö siten voi harjoittaa toimintaansa verovelvollisena tässä ominaisuudessaan 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Oikeus ostoihin sisältyvän arvonlisäveron vähentämiseen olisi silloin evättävä. Mutta vaikka henkilö katsottaisiin — kuten kantaja kirjojen ja valokuvien myynnin osalta on katsottu — verovelvolliseksi, ei hän voi yksityisomaisuuden hallinnon osalta toimia verovelvollisena tässä ominaisuudessaan.

36. Kantajan muut tältä osin esittämät perusteet toistavat ensimmäisen ja toisen kysymyksen yhteydessä esitettyjä ongelmia, joten niitä ei ole tarpeen tarkastella tässä toistamiseen.

37. Sillä edellytyksellä, että vastaus ensimmäiseen tai toiseen kysymykseen tai molempiin on myöntävä, on katsottava, että kantaja on toteuttanut tekemänsä osakkeiden myyn-

nit verovelvollisena tässä ominaisuudessaan 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Neljäs kysymys

38. Kantajan mukaan tämä kysymys koskee kansallista oikeuskäytäntöä, jossa merkityksellinen on kysymys siitä, mikä on toiminnan määräävä tarkoitus. Siten myös Yhdistynyt kuningaskunta esittää kirjallisissa huomautuksissaan, että kaikkien käsiteltäväksi saatettujen kysymysten osalta on hyödyllistä tarkastella, onko arvioitavana oleva toiminta määräävässä asemassa.

39. Komissio viittaa sitä vastoin siihen, ettei käsitettä määräävä asema (*predominant concern*) ole käytetty arvonlisäverodirektiivissä. Direktiivin mukaan olennaista on toiminnan itsensä luonne eikä se, onko toiminta määräävässä asemassa. Olen samaa mieltä siitä, että arvioitaessa 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa ei ole otettava huomioon sitä, onko toiminta määräävässä asemassa. Esimerkkinä tästä haluan viitata niihin Wellcome Trustin toimintoihin, joiden osalta trusti on rekisteröity verovelvolliseksi. Siltä osin on kyse muun muassa kirjojen ja valokuvien myynnistä; tämä toiminta ei missään tapauksessa ole määräävässä asemassa. Silti tätä toimintaa on pidettävä

kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana, vaikka trustin määräävässä asemassa olevaa toiminta-

ta eli omaisuuden hallintoa ei ole pidetty kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettuna taloudellisena toimintana.

C Ratkaisuehdotus

40. Edellä esitetyillä perusteilla ehdotan, että käsiteltäväksi saatettuihin kysymyksiin vastattaisiin seuraavasti:

- 1) Taloudellisen toiminnan käsitteellä, jota 4 artiklan 2 kohdassa ¹² tarkoitetaan, ei tarkoiteta osakkeiden ja muiden arvopapereiden myyntiä, kun myyjä ei ole ammattimainen osakkeiden ja arvopapereiden välittäjä vaan toimii oman omaisuutensa hallintoon liittyvässä tarkoituksessa.
- 2) Suuri määrä osakkeiden myyntejä suurelle määrälle ostajia yhden päivän kuluessa, mikä on edellyttänyt erittäin monitahoista valmistelua kestoltaan huomattavan pitkänä aikana, ei ole 4 artiklan 2 kohdassa ¹³ tarkoitettua taloudellista toimintaa, kun myyjä ei ole ammattimainen osakkeiden välittäjä, vaan henkilö, joka hoitaa oman omaisuutensa hallintoa.
- 3) Toissijaisesti: jos vastaus ensimmäiseen ja/tai toiseen kysymykseen on myöntävä, tämänkaltaisen trustee-henkilön toteuttamien myyntien osalta on katsottava, että ne on toteuttanut ”verovelvollinen tässä ominaisuudessaan” 2 artiklan 1 kohdan ¹⁴ mukaisesti.
- 4) Annettaessa vastausta ensimmäiseen ja/tai toiseen ja/tai kolmanteen kysymykseen ei ole arvioitava sitä, onko osakkeiden ja muiden arvopapereiden myynnillä siinä toiminnassa, jossa myynnit toteutettiin, määräävä merkitys.

12 — Kuudes arvonlisäverodirektiivi.

13 — Kuudes arvonlisäverodirektiivi.

14 — Kuudes arvonlisäverodirektiivi.